

LUNDS
UNIVERSITET

Det historiska narrativet om Visegradgruppen

i uttalanden av politiska representanter för Polen,
Slovakien, Tjeckien och Ungern 1990–2021

David Evertsson
Kandidatuppsats i Europastudier
Språk- och litteraturcentrum
Handledare: Tomas Sniegon
VT 2021

Abstract

This thesis examines the historical narrative about the Visegrad Group expressed by its representatives in six texts from the period 1990–2021. This is based on the following three research questions:

What narrative about the common history of the Visegrad Group's and its member countries' common history has been constructed by political representatives for the Visegrad countries 1990–2021?

How has this narrative been used in official statements to attribute meanings to the Visegrad Group and its member countries in the European cooperation?

How has the narrative and the meanings changed between 1990–2021?

As a theoretical framework, this thesis applies postfunctionalism with influences from social constructivism to a context of subregional cooperation, specifically the Visegrad Group. A central theoretical concept is historical consciousness as it is formulated by the historian Klas-Göran Karlsson. Furthermore, I construct a model of three phases of the development of the Visegrad Group with the purpose of operationalizing the analysis of how the narrative has changed over time. For the analysis of the narrative, this thesis uses a combination of a content analysis and a narrative analysis. The content analysis partly serves as background for selecting relevant texts for the analysis and to construct relevant research questions.

This thesis suggests that most of the central aspects of the historical narrative are similar in most to all texts. Among these are the narrative of a shared historical and religious heritage between the Visegrad countries, the description of the time of the communist regimes as a negative, unifying experience and the narrative of what is described along the line of “return to Europe”. However, the meanings that get ascribed to the Visegrad Group as part of the European cooperation vary to a higher degree. The narrative has changed over time, mainly regarding these ascribed meanings.

Nyckelord: Visegradgruppen, narrativanalys, postfunktionalism, historiemedvetande, historiskt narrativ

Innehållsförteckning

1	Introduktion.....	1
2	Teoretisk bakgrund	3
2.1	Teori.....	3
2.1.1	Postfunktionalism	3
2.1.2	Historiska narrativ och historiemedvetande.....	5
2.1.3	Postfunktionalism och socialkonstruktivism på subregional nivå	7
2.2	Tre faser i Visegradgruppens utveckling.....	9
3	Metod	12
3.1	Innehållsanalys	12
3.2	Narrativanalys.....	13
3.3	Slutsats och operationalisering	15
3.4	Material.....	17
4	Undersökning/resultat	19
4.1	1990–2004	19
4.1.1	1990-01-25: Havel, Václav: Speech in the Polish Parliament (Sejm)	19
4.1.2	1991-02-15: Declaration on Cooperation between the Czech and Slovak Federal Republic, the Republic of Poland and the Republic of Hungary in Striving for European Integration	21
4.2	2004–2015	22
4.2.1	2004-05-12: Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to the European Union (The Kroměříž Declaration)	22
4.2.2	2011-03-17: Resolution of the Senate of the Republic of Poland dated 17 March 2011 commemorating the 20th anniversary of the founding of the Visegrad Group	23
4.3	2015–2021	24

4.3.1	2018-06-21: Stronger Together – V4 Joint Statement.....	24
4.3.2	2021-02-18: Viktor Orbán: ”Fulfilling our mission”.....	25
5	Analys och diskussion.....	28
5.1	Vilket historiskt narrativ konstrueras i texterna?.....	28
5.2	Vilka meningar tillskrivs Visegradgruppen i det europeiska samarbetet?	30
5.3	Narrativets utveckling 1990–2021.....	33
6	Slutsatser	37

1 Introduktion

1991 grundades Visegradgruppen, en samarbetsorganisation mellan staterna Polen, Tjeckoslovakien (senare Tjeckien och Slovakien) och Ungern. Grundandet skedde under ett möte mellan ländernas ledare i en borg i den lilla orten Visegrád i norra Ungern. Denna plats, som gruppen är namngiven efter, valdes inte av en slump – 1335 möttes de böhmiska, ungerska och polska regenterna i samma borg för att sluta ett avtal om samarbete mellan kungadömena. Visegradgruppens namn bär alltså genom sin historiska koppling ett symbolvärde och är en del av ett historiskt narrativ där historisk vänskap och samarbete mellan de blivande Visegradstaterna tillskrivs en legitimerande mening för den samtida Visegradgruppen – på International Visegrad Funds hemsida beskrivs exempelvis att mötet 1991 skapade ”an imaginary historical arch”¹ till mötet 1335. Bilden av en lång historia av nära vänskapliga band och samarbete mellan centraleuropeiska stater och deras föregångare i stort, och Visegradstaterna och deras föregångare specifikt, har under samarbetets existens uttryckts i uttalanden av politiska representanter från Visegradstaterna. Samtidigt förekommer även, om än mindre ofta, ett narrativ om historisk oenighet som Visegradgruppen ska syfta till att övervinna. På ovan nämnd hemsida beskrivs exempelvis en av de avgörande motiveringarna bakom bildandet av gruppen som: ”the desire to overcome historic animosities between Central European countries”².

Visegradgruppens 30-åriga existens har inte inneburit en kontinuerlig, linjär integrationsprocess. I stället har samarbetets relevans, funktion och syfte skiftat beroende på både interna och externa händelser och utvecklingar. Dessa innefattar exempelvis Sovjetunionens upplösning och det nyblivet självständiga Slovakiens regerings politiska balansgång mellan öst och väst – två faktorer som tillfälligt minskade samarbetets politiska relevans, och den så kallade migrationskrisen som kulminerade 2015 och ledde till att Visegradgruppen tog på sig en förstärkt konfrontativ roll inom EU, grundad i medlemsstaternas motstånd mot omfördelning av migranter³.

¹ ”History of the Visegrad Group,” International Visegrad Fund, hämtad 2021-07-13, <https://www.visegradgroup.eu/about/history>.

² ”History of the Visegrad Group.”

³ Zsuzsanna Végh, ”From Pro-European Alliance to Eurosceptic Protest Group? The case of the Visegrad Group.”, *European Policy Analysis, Swedish Institute for European Policy Studies*, nr 2018: 2.

I den här uppsatsen kommer jag att undersöka narrativet om Visegradgruppen och dess medlemsländers gemensamma historia som det har konstruerats av politiska representanter under gruppens skapande och existens. Det kommer vara av centralt intresse vilka meningar som de politiska representanterna har konstruerat och tillskrivit Visegradsamarbetet i relation till Europa och EU, samt hur narrativet har förändrats över tid. För att undersöka detta kommer det här arbetet syfta till att besvara följande frågor:

Vilket narrativ om Visegradgruppens och dess medlemsländers gemensamma historia har konstruerats i uttalanden av politiska representanter för Visegradländerna 1990–2021?

Hur har detta narrativ använts i officiella uttalanden för att tillskriva Visegradgruppen och dess medlemsländer meningar i det europeiska samarbetet?

Hur har narrativet och meningarna förändrats mellan 1990–2021?

Ovanstående frågeställningar är konstruerade med en textbaserad utgångspunkt, beskriven i delkapitel 3.1 och 3.3, alltså baserat på lärdomar från en inledande innehållsanalys av de undersökta texterna. Frågeställningarna och nedanstående avgränsningar är alltså konstruerade med hänsyn till vilka aspekter som förekommer, respektive inte förekommer, i relation till det undersökta historiska narrativet i de undersökta texterna. Således kommer undersökningen också fokuseras på Visegradgruppen och dess medlemsländers förhållande till EG respektive EU, innan 2004 som stater utanför och efter 2004 som del av samarbetet, snarare än till aktörer såsom NATO, västra Balkan och EU:s partnerstater i det Östliga Partnerskapet. Även Visegradstaternas förhållanden till Sovjetunionen och Warszawapakten kommer vara av viss relevans för analysen, men förekommer endast i låg grad i det undersökta historiska narrativet.

För att avgränsa undersökningens omfång kommer jag begränsa urvalet till sex texter, valda, återigen med hänsyn till den inledande innehållsanalysen, med hänseende till deras innehållsliga relevans för frågeställningen och utspriddhet över tidsperioden 1990–2021. För att underlätta och förtydliga analysen av narrativets förändring över tid kommer jag att konstruera en indelning av Visegradgruppens utveckling i de tre faserna 1990–2004, 2004–2015 och 2015–2021. Dessa motiveras och beskrivs närmare i delkapitel 2.2.

2 Teoretisk bakgrund

I det här kapitlet formulerar jag en teoretisk bakgrund till narrativanalysen. I det första delkapitlet (2.1) ligger fokus på de teoretiska ramverken postfunktionalism och socialkonstruktivism, samt teoretiska aspekter av koncepten *narrativ* och *historiemedvetande*. I delkapitel 2.2 beskriver jag de tre faser av Visegradgruppens historia som jag konstruerar för att operationalisera analysen av det historiska narrativets förändring över tid.

2.1 Teori

I det här delkapitlet kommer jag formulera ett teoretiskt ramverk för att analysera politiska aktörer i Visegradgruppens konstruerande av ett historiskt narrativ. I det första delkapitlet (2.1.1) beskriver jag det övergripande teoretiska ramverk som analysen kommer utgå från, nämligen postfunktionalism som den är formulerad av statsvetarna Liesbet Hooghe och Gary Marks. Därefter (2.1.2) beskriver jag utifrån organisationsteoretikern Martha S. Feldmans definition av narrativ dess meningsskapande funktion, samt redogör för historikern Klas-Göran Karlssons koncept *historiemedvetande* i relation till analyser av historiska narrativ. Slutligen (2.1.3) beskriver jag hur postfunktionalism, med insikter från socialkonstruktivism, kan appliceras på subregionala samarbeten, med huvudsaklig inspiration från statsvetaren Mats Braun.

2.1.1 Postfunktionalism

Postfunktionalism är en teori om europeisk integration där identitet lyfts fram som en viktig faktor för regional integration. Teorin bygger på insikten att det, enligt förespråkare, har visat sig omöjligt att förklara den europeiska integrationsprocessen enbart baserat på auktoriteters rationella ekonomiska eller funktionella intressen. Förespråkare för postfunktionalism vänder sig också mot teorier som baseras på att medborgare i låg grad bryr sig om frågor om europeisk integration. I stället lyfter postfunktionalister, utöver ekonomiska intressen, fram identitet som en avgörande faktor i integrationsprocessen. Statsvetarna och upphovsmakarna till teorin Liesbet Hooghe och Gary Marks sammanfattar detta perspektiv som följande: ”We

claim that identity is decisive for multi-level governance in general, and for regional integration in particular.”⁴

Det går att dra flera lärdomar ur postfunktionalism som är relevanta för den här narrativanalysen, samtidigt som jag anser andra aspekter vara irrelevanta eller olämpliga i det här specifika fallet. Därför fokuserar jag i det här underkapitlet på de aspekter av postfunktionalism som jag bedömer vara mest relevanta för den här analysen. Dessa innefattar framför allt antagandena att allmänhetens (min översättning, Hooghe och Marks använder begreppet *the public*) åsikter om regional integration i högre grad än politiska eliter åsikter baseras på identitet, att allmänhetens åsikter i lägre grad än politiska eliter påverkas av funktionellt tryck, samt att allmänhetens åsikter, jämfört med vad som antas i teorier som Hooghe och Marks vänder sig emot, i högre grad kan påverkas av aktörer, exempelvis politiska eliter.⁵ Eftersom Hooghe och Marks formulerar postfunktionalismen ur ett statsvetenskapligt perspektiv och den här analysen skrivs ur ett tvärvetenskapligt, men framför allt historiskt, perspektiv så kommer postfunktionalismens antaganden användas som en generaliserande utgångspunkt för synen på politiska eliter konstruerande av historiska narrativ och som argument för relevansen av att undersöka sådana narrativ. Nedan fördjupar jag några för den här analysen relevanta lärdomar från postfunktionalismen.

Utifrån ett politiskt aktörsperspektiv konstaterar Hooghe och Marks att det finns funktionell nytta med politiskt styre på flera nivåer, däribland på regional nivå: ”efficient governance will be multi-level.”. Mot detta ställer de medborgarperspektivet, där identitet generellt sett väger tyngre och funktionell nytta lättare än vad fallet är för politiska aktörer. Dessa perspektiv kan i vissa fall leda till att makthavares och allmänhetens intressen hamnar i konflikt med varandra. I fallet euroskepsis beskriver Hooghe och Marks exempelvis att ”Communities demand self rule, and the preference for self rule is almost always inconsistent with the functional demand for regional authority.”⁶ Ur den här uppsatsens mindre statsvetenskapliga perspektiv är denna beskrivning visserligen för generaliserande, men slutsatsen att intressekonflikter mellan allmänheten och politiska beslutsfattare kan uppstå som konsekvens av ovan nämna skillnader är en användbar utgångspunkt.

⁴ Liesbet Hooghe och Gary Marks, ”A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus,” *British Journal of Political Science* 39, nr 1 (2009): 2, <https://doi.org/10.1017/S0007123408000409>, <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=37702166&site=eds-live&scope=site>.

⁵ Hooghe och Marks, ”A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus.”

⁶ Hooghe och Marks, ”A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus,” 2.

Det här arbetet fokuserar på aktörsperspektivet, men jag anser att en sammanfattande beskrivning av varför det utifrån en postfunktionalistisk utgångspunkt kan vara av intresse för politiska aktörer att konstruera narrativ om exempelvis historisk regional enighet är av relevans för det teoretiska ramverket. För att förklara hur individers identiteter kan påverka deras åsikter om regional integration gör Hooghe och Marks generaliseringarna att "Identity does not speak for itself in relation to most political objects, but must be politically constructed" och "The more exclusively an individual identifies with an ingroup, the less that individual is predisposed to support a jurisdiction encompassing outgroups.". Den andra generaliseringen kan i en kontext av regionalt samarbete kortfattat förklaras med att det kan anses ligga i en politisk aktörs intresse att individer även identifierar sig med individer från andra grupper i det regionala samarbetet, exempelvis andra nationaliteter, förutsatt att den politiska aktören är positivt inställd till samarbetet. Utifrån den första generaliseringen måste identiteter konstrueras politiskt, vilket alltså också kan antas vara av intresse för ovan nämnda politiska aktörer.⁷

I den här narrativanalysen är politiska aktörers konstruerande av kopplingar mellan identitet och regional integration av central betydelse, något som fördjupas i kommande delkapitel. Hooghe och Marks beskriver framför allt hur exklusiva nationella identiteter mobiliseras av politiska partier för att skapa ökad euroskepsis i en befolkning och vinna framgångar i politiska val.⁸ Postfunktionalism formuleras alltså av dem främst som en teori i kontexten europeisk, alltså regional, integration. Jag kommer i stället applicera teorin som ett ramverk för analys av subregionalt samarbete, mer specifikt Visegradgruppen. Detta gör jag med inspiration av framför allt statsvetaren Mats Braun, vilket jag redogör för i delkapitel 2.1.3.

2.1.2 Historiska narrativ och historiemedvetande

I det här delkapitlet beskriver jag några centrala teoretiska aspekter som ligger till grund för narrativanalysen i den här uppsatsen. Jag kommer fokusera på historiska narrativ och, i anknytning till det, även redogöra för konceptet *historiemedvetande* som det beskrivs av historikern Klas-Göran Karlsson.

⁷ Hooghe och Marks, "A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus," 12-13.

⁸ Hooghe och Marks, "A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus."

Organisationsteoretikern Martha S. Feldman beskriver i sin artikel *Making Sense of Stories: A Rhetorical Approach to Narrative Analysis* narrativ som följande: "Narrative form can be loosely defined as a sequence of events, experiences, or actions with a plot that ties together different parts into a meaningful whole.". Narrativ är utifrån denna definition inte enbart sekvenser av händelser, utan händelser sammanknyts för att skapa mening – narrativ har en meningsskapande funktion. Feldman framhäver därefter ett aktörsperspektiv: "Through the events the narrative includes, excludes, and emphasizes, the storyteller not only illustrates his or her version of the action but also provides an interpretation or evaluative commentary on the subject." Narrativets meningsskapande funktion kan alltså ses som ett sätt för berättaren att framhäva sin interpretation av händelser.⁹

I den här analysen kommer även konceptet *historiemedvetande* vara av betydelse. Jag utgår från historikern Klas-Göran Karlssons beskrivning av konceptet i antologin *Historien är nu: en introduktion till historiedidaktiken*. Utgångspunkten för konceptet historiemedvetande är att inte enbart det förflutna står i fokus, utan att tolkningar av det förflutna, förståelsen av samtiden och perspektivet på framtiden står i stark förbindelse till varandra, samt att dessa inte är stabila utan föränderliga. Karlsson skriver att "Historiemedvetande är med andra ord den mentala process genom vilken den samtida människan orienterar sig i tid, i ljuset av historiska erfarenheter och kunskaper, och i förväntning om en specifik framtida utveckling.". Människors uppfattningar av och förståelser för det förflutna förändras utefter att samhället och samtiden förändras: "När nuet förändras, rör sig således historien och framtiden i våra föreställningar med detta 'nu'.". Det råder alltså en koppling mellan historiemedvetenhet och samhällsutveckling, vilket Karlsson vidare belyser i det för det här arbetet relevanta exemplet: "Om vi använder historien till att visa hur 'de andra' från den tidiga historien och framåt har varit fientligt inställda till 'oss', är det mycket som talar för att fiendskapen kvarstår och sätter sina konfliktfyllda spår i nuet".¹⁰ Utifrån det drar jag slutsatsen att en historia om delad identitet mellan 'oss' och 'dem andra' likaväl kan användas för att skapa spår av samhörighet i nuet, likt de narrativ som kommer undersökas i det här arbetet. Människors historiemedvetande kan nämligen påverkas av externa aktörer, som Karlsson beskriver: "Genom skicklig framkallning och bearbetning i en förmedlingssituation kan

⁹ Martha S. Feldman m.fl., "Making Sense of Stories: A Rhetorical Approach to Narrative Analysis," *Journal of Public Administration Research and Theory: J-PART* 14, nr 2 (04/01/ 2004): 3, <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsjsr&AN=edsjsr.3525867&site=eds-live&scope=site>.

¹⁰ Klas-Göran Karlsson och Ulf Zander, red., *Historien är nu : en introduktion till historiedidaktiken*, 2., uppdaterade och bearbetade uppl. (Studentlitteratur, 2009), 47-50.

historiemedvetandet utvecklas”, detta tack vare insikten att ”människan är skapad av historien och att människan är skapare av historien”.¹¹ I likhet med ovanstående beskrivningar av narrativ framställs även konstruktion och förmedling av historia enligt Karlssons som ett verktyg för aktörer att påverka människors identitet och historiemedvetande.

Historiemedvetande kan således beskrivas ha en central funktion vid konstruktionen och förmedlingen av narrativ.

2.1.3 Postfunktionalism och socialkonstruktivism på subregional nivå

I delkapitel 2.1.1 beskriver jag sammanfattande postfunktionalismen som den är formulerad av Liesbet Hooghe och Gary Marks, främst ur ett regionalt, europeiskt perspektiv. I det här arbetet kommer teorin i stället att fungera som teoretiskt ramverk för analys av ett subregionalt samarbete. För detta ändamål bedömer jag statsvetaren Mats Brauns användning av postfunktionalism i artikeln *Postfunctionalism, Identity and the Visegrad Group* som en lämplig utgångspunkt. Braun sammanfattar sin artikeln som följande:

This article elaborates on the development of the Visegrad group (V4), consisting of the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia, in relation to the European integration process in the aftermath of its many crises. [...] The article utilises a narrative analysis to examine the way that a V4 identity is under construction.¹²

Jag kommer utgå från Brauns teoretiska ramverk som bygger på postfunktionalism kompletterat med insikter från socialkonstruktivism. Detta komplement motiverar han med att postfunktionalistisk litteratur behandlar identitet på ett för förenklat sätt. Synen på identitet som föränderlig framgår visserligen i viss mån även i beskrivningen av postfunktionalism i delkapitel 2.1.1, men ges här en mer central betydelse och mer nyanserad och fördjupad beskrivning. Med en socialkonstruktivistisk utgångspunkt förstås identitet enligt Braun i högre grad som dynamisk och föränderlig, konstruerad av människor i samspel med

¹¹ Karlsson och Zander, *Historien är nu : en introduktion till historiedidaktiken*, 55.

¹² Mats Braun, ”Postfunctionalism, Identity and the Visegrad Group,” *Journal of Common Market Studies* 58, nr 4 (2020): 925, <https://doi.org/10.1111/jcms.12994>, <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=144370085&site=eds-live&scope=site>.

varandra.¹³ Identitet kan därmed även påverkas genom externt inflytande, vilket Braun konstaterar sker i Visegradgruppen:

The article analysis [sic] how the activities and statements of the V4 generates a narrative legitimizing the group's activities [...] My suggestion is merely that in the long-term perspective this narrative contributes to the development of a sense of shared identity in the V4 countries.¹⁴

Vid legitimering av integrationsprocesser framhäver Braun konstruktion av narrativ som en viktig strategi för att konstruera en delad identitet mellan Visegradländernas medborgare. Genom narrativanalys kan således aktörers strategier för att påverka medborgares identitet analyseras. Denna användning av de postfunktionalistiska och socialkonstruktivistiska ramverken för narrativanalys kan enligt Braun lika väl appliceras på analys av subregionala integrationsprocesser, såsom mellan Visegradländerna, som på den europeiska integrationsprocessen. Detta antagande bygger på att det ligger i makthavare som förespråkar subregionala integrations intresse att skapa subregionala identiteter för att legitimisterna sina grupperingars existens. Som exempel skriver Braun att "the V4 itself openly speaks about identity and 'building unity on the basis of common heritage'".¹⁵ Detta uttalande kan också kopplas till användandet av historiska narrativ, något som är centralt i det här arbetet och beskrivs i föregående delkapitel.

Även andra forskare beskriver identiteter som viktiga för regionala integrationsprocesser. Forskaren i politiska relationer Jacek Wieclawski påpekar exempelvis i sin artikel *Considering the sub-regional cooperation in East-Central Europe – Some conclusions on integrating and disintegrating tendencies in the sub-regional dialogue* om det han kallar för *soft aspects* av regionalism i Öst- och Centraleuropa efter kalla kriget. Till dessa räknar han bland annat regionala identiteter. Dessa aspekter kompletterar enligt Wieclawski ekonomiska intressen som drivfaktor för regionalismen.¹⁶

¹³ Braun, "Postfunctionalism, Identity and the Visegrad Group," 930-31.

¹⁴ Braun, "Postfunctionalism, Identity and the Visegrad Group," 925.

¹⁵ Braun, "Postfunctionalism, Identity and the Visegrad Group," 931.

¹⁶ Jacek Wieclawski, "CONSIDERING THE SUB-REGIONAL COOPERATION IN EAST-CENTRAL EUROPE - SOME CONCLUSIONS ON INTEGRATING AND DISINTEGRATING TENDENCIES IN THE SUB-REGIONAL DIALOGUE," *Review of European & Russian Affairs* 10, nr 1 (2016): 3-4, <https://doi.org/10.22215/rera.v10i1.251>, <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=120388239&site=eds-live&scope=site>.

Med Brauns teoretiska utgångspunkt och tillvägagångssätt som huvudsaklig inspiration kommer jag att analysera politiska aktörer inom Visegradgruppens konstruktioner av ett historiskt narrativ om medlemsländernas gemensamma historia. Narrativ som undersökningsobjekt lyfts närmare i kapitel 2.1.2 och narrativanalys som metod beskrivs i kapitel 3.

2.2 Tre faser i Visegradgruppens utveckling

I den här analysen kommer jag att komparativt analysera hur det historiska narrativ som har konstruerats av politiska representanter för Visegradgruppen har förändrats över tid. För att operationalisera analysen har jag konstruerat tre faser av Visegradgruppens utveckling, framför allt baserade på indelningar av professor i Europeisk Integration Martin Dangerfield och statsvetaren Mats Braun. Mitt syfte med faserna är att konkretisera och underlätta analysen av huruvida och hur narrativet har genomgått en processuell förändring över tid.

Dangerfield skriver i artikeln *V4: A new brand for Europe? Ten years of post-accession regional cooperation in Central Europe* om fyra faser. Den första inleds 1990 när Polens, Ungerns och Tjeckoslovakiens ledare träffades för att diskutera ett samarbete för staternas övergång till demokrati och närmanden till framför allt de västeuropeiska staterna, NATO och dåvarande EEG, fortsätter med det formella grundandet av Visegradgruppen 1991 och slutar efter 1992 när det formella samarbetet i praktiken tillfälligt i princip upphörde. Åren 1993–1997 beskrivs av Dangerfield som en mellanperiod där Visegradstaterna i stället samarbetade inom ramarna för Centraleuropeiska Frihandelsavtalet (CEFTA). 1998 sammanträdde Visegradgruppen formellt igen, framför allt med målen att stärka samarbetet mellan Visegradstaterna och koordinera inträdet i EU och NATO. Denna tredje fas pågår till 2004 när Visegradstaterna gick med i EU. I den fjärde fasen med start 2004 verkade Visegradgruppen som ett komplement till EU-samarbetet.¹⁷ Dangerfields artikel gavs ut 2014, före den migrationsvåg som i hög grad var grunden till ett skifte i Visegradgruppens politik och funktion. Mats Braun beskriver däremot en fas med start 2015 i sin artikel från 2019. 2015

¹⁷ Martin Dangerfield, "V4: A new brand for Europe? Ten years of post-accession regional cooperation in Central Europe," *Poznan University of Economics Review* 14, nr 4 (2014): 75-80, <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=100116416&site=eds-live&scope=site>.

kulminerade migrationsvågen, något som Braun kallar för ”a postfunctionalist moment” för Visegradstaterna.¹⁸ Med inspiration av dessa källor har jag konstruerat följande tre faser:

1. **1990–2004:** den första fasen inleds 1990 i och med diskussionen om samarbete mellan de blivande medlemsstaternas presidenter och slutar med deras EU-inträde 2004. Denna fas präglas, delvis med undantag för perioden 1993–1998 (jmf. Dangerfield, 2014), av distansering från forna Sovjetunionen och Warszawapaktens övriga medlemsstater. Presidenterna följde också, som statsvetaren Milan Nič skriver i en artikel från 2016, starka demokratiska och antinationalistiska ideal med målen att skapa ett nytt Centraleuropa och ansluta det till det europeiska integrationsprojektet.¹⁹ Forskaren i politiska relationer Jacek Wieclawski påpekar samtidigt att samarbetet inför EU-medlemskapet påverkades av intern mellanstatlig konkurrens och osäkerhet inför samarbetets form och ledarskap. Gruppen lyckades dock, utöver medlemskap i EU och NATO, att skapa en positiv extern bild av sig själva.²⁰ Wieclawski citerar statsvetaren Milada Vachudova som sammanfattar denna bild: ”Visegrad was first and foremost a triumph of marketing: the term ‘the Visegrad group’ became shorthand for the politically and economically most advanced, most ‘Western’ post-communist states”²¹
2. **2004–2015:** den andra fasen präglas av ett Visegradsamarbete inom EU:s ramar. Nič beskriver att samarbetet till en början saknade något tydligt syfte eftersom de flesta av de tidigare målen, däribland EU- och NATO-medlemskap, var uppfyllda eller hade tappat sin relevans, samtidigt som EU tog över som plattform för mellanstatligt samarbete, men att det efter hand stärktes tack vare gemensamma politiska mål.²² Också enligt Dangerfield intensifierades samarbetet efter 2004, samtidigt som

¹⁸ Braun, ”Postfunctionalism, Identity and the Visegrad Group,” 125-26.

¹⁹ Milan Nič, ”The Visegrád Group in the EU: 2016 as a turning-point?,” *European View* 15, nr 2 (2016): 283, <https://doi.org/10.1007/s12290-016-0422-6>, <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=120396502&site=eds-live&scope=site>.

²⁰ Wieclawski, ”CONSIDERING THE SUB-REGIONAL COOPERATION IN EAST-CENTRAL EUROPE - SOME CONCLUSIONS ON INTEGRATING AND DISINTEGRATING TENDENCIES IN THE SUB-REGIONAL DIALOGUE,” 9-11.

²¹ Milada A. Vachudova, ”Europe Undivided. Democracy, Leverage, and Integration After Communism” Oxford: Oxford University Press (2005) refererad i Wieclawski, ”CONSIDERING THE SUB-REGIONAL COOPERATION IN EAST-CENTRAL EUROPE - SOME CONCLUSIONS ON INTEGRATING AND DISINTEGRATING TENDENCIES IN THE SUB-REGIONAL DIALOGUE,” s. 10.

²² Nič, ”The Visegrád Group in the EU: 2016 as a turning-point?,” 283.

gruppens externa erkännande och legitimitet ökade.²³ Wieclawski betonar dock att EU förblev den dominerande plattformen och kraften för samarbete och integration, vilket inte uteslöt med begränsade utrymmet subregionalt samarbete. Han påpekar också att Visegradländerna under det första decenniet av EU-medlemskapet hade svårt att enas om gemensamma linjer på de flesta av EU:s centrala problem. Staterna var alltså oense på många frågor och saknade tydliga gemensamma politiska mål.²⁴

3. **Efter 2015:** den tredje fasen inleds 2015 i och med den ovan nämnda migrationsvågen. Visegradgruppens svar på migrationsfrågan innebar nämligen å ena sidan en motvilja att följa EU-linjen om fortsatt europeisk integration och å andra sidan ett ökat samarbete mellan Visegradstaterna inom frågan, en ökad medvetenhet om gruppen hos den egna befolkningen och därmed en stärkt delad Visegradidentitet. Nič bekräftar Brauns beskrivning av detta som ”a postfunctionalist moment”²⁵ – enligt Nič agerade Visegradgruppen gemensamt i migrationsfrågan under 2015–16 och fick mycket negativ uppmärksamhet från politiker och medborgare i övriga EU-länder. Samtidigt beskriver han inre splittringar inom gruppen i Brexitfrågan.²⁶ Enligt Brauns och Ničs beskrivningar präglas denna tredje fas liksom de båda tidigare av en kombination av enighet och oenighet mellan Visegradstaterna. Med utgångspunkt i vad Braun skriver om den stärkta Visegradidentiteten och samarbetet mellan staterna så drar jag dock slutsatsen att Visegradstaternas politiska agenda i migrationsfrågan kan ses som det sorts förenande gemensamma politiska mål som enligt Wieclawski saknades i det föregående stadiet.

²³ Dangerfield, ”V4: A new brand for Europe? Ten years of post-accession regional cooperation in Central Europe,” 79-80.

²⁴ Wieclawski, ”CONSIDERING THE SUB-REGIONAL COOPERATION IN EAST-CENTRAL EUROPE - SOME CONCLUSIONS ON INTEGRATING AND DISINTEGRATING TENDENCIES IN THE SUB-REGIONAL DIALOGUE,” 6-11.

²⁵ Braun, ”Postfunctionalism, Identity and the Visegrad Group,” 125-26.

²⁶ Nič, ”The Visegrád Group in the EU: 2016 as a turning-point?,” 282.

3 Metod

För att analysera det valda materialet har jag valt att använda en kombination av analysverktyg från metodologierna innehållsanalys och narrativanalys. I delkapitel 3.1 och 3.2 beskrivs metoderna innehållsanalys respektive narrativanalys översiktligt. Därefter, i delkapitel 3.3, beskriver jag hur en kombination av metodologierna används för den här analysen. I delkapitel 3.4 presenterar och motiverar jag urvalet av de sex texter som utgör materialet för den här analysen.

3.1 Innehållsanalys

Innehållsanalyser kan med utgångspunkt i statsvetarna Kristina Boréus och Göran Bergströms bredare definition ”varje analys som syftar till att på ett systematiskt sätt beskriva textinnehåll” delas in i två huvudsakliga tillvägagångssätt: kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys. I kvantitativa tillvägagångssätt kvantifieras förekomsten av vissa innehåll, exempelvis specifika typer av fraser, argument eller ord. Dessa sorteras in i kategorier för att hitta mönster, exempelvis för att texter ska kunna jämföras. I kvalitativa tillvägagångssätt läggs fokus snarare på mer komplexa tolkningar av texters innebörd och budskap. Enligt Boréus och Bergström används i de flesta fall en blandning av dessa två, men med ett eventuellt fokus på ett av tillvägagångssätten. Ofta används också andra sorters analyser för att komplettera den innehållsliga.²⁷

Metodologin har dock begränsningar som gör den opassande för vissa undersökningar. Boréus och Bergström framhåller bland annat att innehållsanalyser vid undersökning av material styr forskarens uppmärksamhet mot förbestämda kategorier som utgör metodens kodschema. Kodscheman begränsar även möjligheten att uppmärksamma outtalade och underförstådda budskap i texter, särskilt genom mer kvantitativa innehållsanalyser. Det sistnämnda problemet kan enligt författarna åtgärdas med metoder från andra metodologier, medan det förra inte helt kan förhindras.²⁸

²⁷ Göran Bergström och Kristina Boréus, red., *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3., [utök.] uppl. uppl. (Studentlitteratur, 2012), 49-52.

²⁸ Bergström och Boréus, *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 80-81.

Slutligen är forskaren i kommunikationsvetenskap Klaus Krippendorfs beskrivning av tre utgångspunkter för att designa och utföra innehållsanalyser relevant för det här arbetet: *text-driven* (hädanefter textdriven), *problem-driven* (hädanefter problemdriven) och *method-driven* (hädanefter metoddreven) med den primära skillnaden att de har sina utgångspunkter i texter (undersökta material), forskningsfrågor respektive en specifik metod eller en grupp av metoder. Således utgår en textdriven analys i regel från de texter som är av intresse att undersöka. Dessa läses och, till viss del, kategoriseras och analyseras utan några förbestämda forskningsfrågor. I en problemdriven innehållsanalys utgår forskaren i stället från forskningsfrågor och letar baserat på dessa efter källmaterial. I metoddrivna analyser utgår forskaren från en förbestämd metod, snarare än väljer metod baserat på material eller frågeställning.²⁹

3.2 Narrativanalys

Narrativanalysen är svåravgränsad och bör möjligtvis inte ens ses som en enhetlig metodologi – den innehåller många olika synsätt, metoder och användningsområden.

Litteraturprofessorerna Luc Herman och Bart Vervaeck skriver i sin *Handbook of Narrative Analysis* gällande narrativanalysers diversitet att ”So much is happening in contemporary narratology that it is simply impossible to discuss everything in detail” och, gällande dess användningsområden, att metodologin används inom nästan alla ämnen inom humaniora.³⁰ En anledning till detta är att narrativanalysen har sitt ursprung i fyra olika traditioner och därför lånar begrepp och verktyg från en mångfald av metodologier. Dessutom råder oenighet och otydlighet om definitionen av själva termen *narrativ*. Grundläggande kan dock narrativanalys ses som en kontrast till empiriska metoder som kvantifierar data och utifrån dessa utläser generella mönster. Den narrativanalytiska metoden fokuserar enligt professor i medie- och kommunikationsvetenskap Alexa Robertsons beskrivning i stället på narrativ och använder sig av subjektiva tolkningar av det undersökta materialet.³¹ Ett problem med narrativanalysens subjektivitet och de många möjliga tillvägagångssätt som ryms inom metodologin är

²⁹ Klaus Krippendorff, *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (Sage, 2004), 340-42. <https://books.google.se/books?id=q657o3M3C8cC>.

³⁰ Luc Herman och Bart Vervaeck, *Handbook of Narrative Analysis* (University of Nebraska Press, 2019), 110-13. <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=catalog07147a&AN=lub.6420084&site=eds-live&scope=site>.

³¹ Bergström och Boréus, *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 223.

svårigheten att jämföra resultaten med andra analyser av samma material. För att motverka detta problem framhäver vissa författare vikten av transparens, antingen genom att inkludera det analyserade materialet eller genom att noggrant förklara materialets innehåll. (jmf. bl.a. Bergström och Boréus (red.) (2012))

Å andra sidan har Narrativanalysen fördelar och kan tillhandahålla passande metodologiska verktyg till det här arbetet. En central styrka är narrativanalysens möjligheter att identifiera och synliggöra narrativ, vilket även innefattar sådant som uttrycks implicit eller genom framställningens form snarare än genom dess innehåll. För en sådan analys är analytikers subjektiva tolkningar inte en svaghet utan oundgängliga för att analysera narrativ. En forskare kan vara dynamisk i läsandet och tolkandet av material och är i regel inte låst till förbestämda strikta hypoteser.³² En annan styrka är, som Robertson påpekar, att studier av narrativ lämpar sig för att förstå människors identiteter, meningsskapande och hur de förhåller sig till sin omvärld, inte bara på individnivå, utan även på grupp- och samhällsnivå.³³

Herman och Vervaeck gör en uppdelning av narrativanalyser i klassiska, eller strukturalistiska, och postklassiska, eller poststrukturalistiska, metodologier. Skillnaderna mellan dessa är många och omdiskuterade, men en distinktion som är betydelsefull för det här arbetet är att de postklassiska metodologierna till skillnad från de klassiska inte bara fokuserar på de undersökta texterna, utan även på deras kontexter.³⁴ I den här analysen har det inte lämpat sig att bortse från narrativens kontexter – narrativen har haft betydelsefulla kopplingar till aspekter såsom politik, historiesyn och ideologi. Den i delkapitel 2.2 beskrivna indelningen av Visegradgruppens historia i tre faser som baseras på faktorer som geopolitik, ideologi och identitet är ett centralt exempel på kontextens betydelse för den här analysen. Därför utgår arbetet från en postklassisk metodologi.

Utöver denna indelning har distinktionen mellan koncepten *historia* och *diskurs* varit central för den här analysen. Enligt Robertson råder inom olika sociala kontexter olika diskurser. Dessa står i relation till narrativ i olika grad och på olika sätt enligt olika författare. En definition av narrativ som har varit till nytta för det här arbetet är retorikprofessorn Seymour Chatmans indelning av narrativ i historia och diskurs. Chatmans modell räknas visserligen som del av en strukturalistisk, eller klassisk, metodologi, medan jag fokuserar på

³² Amia Lieblich, Tamar Zilber och Rivka Tuval-Mashiach, *Narrative research. [Elektronisk resurs] reading, analysis and interpretation*, Applied social research methods series: v. 47, (SAGE, 1998), 8-9. <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.5633003&site=eds-live&scope=site>.

³³ Bergström och Boréus, *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 225.

³⁴ Herman och Vervaeck, *Handbook of Narrative Analysis*, 111-12.

postklassiska metodologier, men en modifierad variant har applicerats på det material som har analyserats i den här undersökningen. Den del av ett narrativ som Chatman benämner *historia* kan sammanfattas med frågan ”vad förmedlas i narrativet?” och består av det händelseförlopp som beskrivs. Den andra delen, *diskurs*, har att göra med det sätt på vilket narrativet uttrycks.³⁵ I termen *diskurs* ingår de förhållningssätt berättaren har till narrativets handling, samt meningar som berättaren tillskriver den.³⁶

En annan, för det här arbetet användbar definition av narrativ är formulerad av lingvisten William Labov och bygger på en indelning av narrativ i sex beståndsdelar. Robertson sammanfattar dessa beståndsdelar som följande: *abstract* (sammanfattning av narrativen), *orientering* (tid, plats, situation och deltagare), *komplicerande handling*, *utvärdering* (berättarens förhållningssätt, kommentar av handlingens betydelse), *upplösning* (det som slutligen hände) och *coda* (återförande av perspektivet till nutid).³⁷ Jag återkommer till dessa i nästa delkapitel.

3.3 Slutsats och operationalisering

I det här delkapitlet formulerar jag en metodologi för läsningen och analysen av materialet. Metodologin är en kombination av textdriven och problemdriven metod och är baserad på ovanstående delkapitel (3.1 och 3.2).

Vid letandet av och den första läsningen av materialet var en textdriven innehållsanalys med ett löst formulerat fokusområde till nytta. I praktiken innebar det preliminära, öppet formulerade frågeställningar. Den inledande innehållsanalysen syftade till att avgränsa materialet till de mest relevanta texterna, alltså de med tydligast och för de preliminära frågeställningarna mest relevant historiskt narrativ, specificera frågeställningarna och formulera de kategorier som presenteras i slutet av detta delkapitel. Den inledande innehållsanalysen var därutöver, vid sidan av sekundärlitteratur, användbar för konstruktionen av de tre faserna som beskrivs i delkapitel 2.2. Därefter använde jag en kombinerat kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys för att belysa relevanta historiska narrativ i texterna, inklusive implicita innehåll. Sedan utförde jag en narrativanalys av det historiska narrativet i de delar av

³⁵ Bergström och Boréus, *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 229-30.

³⁶ Herman och Vervaeck, *Handbook of Narrative Analysis*.

³⁷ Bergström och Boréus, *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 229.

de texter som efter innehållsanalysen visade sig vara mest användbara. Narrativanalysen utfördes, med inspiration av psykologiforskarna Lieblich, Tuval-Mashiach och Zilbers definitioner, dels ur ett holistiskt perspektiv där helheten av narrativet i relation till dess bredare sammanhang var av intresse och meningar som uttrycks i texten detekterades, dels ur ett kategoriskt perspektiv där av innehållsanalysen och frågeställningarna förbestämda aspekter av materialet undersöktes.

För att fördjupa förståelsen av och lättare kunna jämföra de historiska narrativ som konstrueras i det undersökta materialet har jag använt en kombination av två modeller för att identifiera narrativ och dela upp dem i olika beståndsdelar. Detta är baserat på retorikprofessorn Seymour Chatmans definition av narrativ som en kombination av de två delarna *historia* och *diskurs* och lingvisten William Labovs modell i vilken narrativ delas upp i sex beståndsdelar. I den här analysen har jag använt en kombination av Chatmans och Labovs modeller med vissa modifieringar för att de bättre skulle kunna appliceras på materialet. Valet av de nedanstående kategorierna baseras även på den inledande textanalysen.

Historia	vad som uttrycks. Historia är indelad i följande tre underkategorier:
Abstract	kortfattad sammanfattning av texten
Orientering	textens sammanhang och upphovsmakare eller undertecknare
Historiskt narrativ	sammanfattning av det historiska narrativet i texten
Diskurs	hur det historiska narrativet uttrycks och vilken betydelse som förmedlas genom, samt tillskrivs till narrativet. Till diskursen kan kategorierna utvärdering (berättarens förhållningssätt och de meningar som tillskrivs handlingen) och coda, som båda ingår i Labovs modell, räknas. Med utgångspunkt i Karlssons beskrivning av historiemedvetande i kapitel 2.1.3 ingår här kopplingen mellan bilden av historien, samtiden och synen på framtiden, i vilken coda ingår.

I Labovs modell ingår även beståndsdelarna *komplicerande handling* och *upplösning*. Dessa förekom enligt min inledande innehållsanalys inte i tillräckligt hög grad i de utvalda texterna för att inkluderas i min modifierade modell.

3.4 Material

Det hade varit värdefullt att undersöka fler texter från varje fas i Visegradgruppens historia, men på grund av uppsatsens begränsade omfång har jag valt ut två av de texter från varje fas med tydligast och för frågeställningen mest relevant historiskt narrativ. För att göra detta urval har jag gjort en översiktlig innehållsanalys av samtliga texter på under rubriken *Official Statements and Communiqués* på Visegradstiftelsens officiella hemsida där representanter från en eller flera av Visegradstaterna, men inga från några andra stater eller grupperingar anges som upphovsmakare.³⁸ Eftersom den hemsidan enbart visar dokument från 2004–2021 har jag även undersökt de motsvarande dokumenten under fliken *calendar* med rubrikerna *Selected events in 2003*³⁹, *Selected events in 2002*⁴⁰, *Selected events in 2001*⁴¹, *Selected events in 2000*⁴², *Selected events in 1999*⁴³ och, under fliken *Documents*, dokumenten under rubriken *Visegrad Declarations*⁴⁴. Rubriken *Selected events in 1998 and before*⁴⁵ är exkluderad från denna uppräknings eftersom den inte innehåller några dokument.

Den inledande innehållsanalysen visade att flertalet dokument inte eller endast i låg grad innehöll ett narrativ om Visegradländernas gemensamma historia. Urvalet baseras, som jag nämnt ovan, på vilka texter som innehåller ett tydligast historiskt narrativ. För att i högre grad inkludera nationella perspektiv och berika analysen med två texter som i hög grad konstruerar ett historiskt narrativ har jag även valt ett tal som Tjeckoslovariens dåvarande president Václav Havel höll i polens parlament 1990 och som återfinns på Visegradgruppens hemsida⁴⁶, samt en artikel av Viktor Orbán från 2021. Orbáns artikel är publicerat på den ungerska

³⁸ "Official Statements and Communiqués," hämtad 2021-05-16, <https://www.visegradgroup.eu/documents/official-statements>.

³⁹ "Selected events in 2003," International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16, <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2003>.

⁴⁰ "Selected events in 2002," International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16, <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2002>.

⁴¹ "Selected events in 2001," International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16, <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2001>.

⁴² "Selected events in 2000," International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16, <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2000>.

⁴³ "Selected events in 1999," International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16, <https://www.visegradgroup.eu/calendar/1999>.

⁴⁴ "Visegrad Declarations," International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16, <https://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations>.

⁴⁵ "Selected events in 1998 and earlier," International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16, <https://www.visegradgroup.eu/calendar/1998-and-before>.

⁴⁶ Andrzej Jagodziński m.fl., *The Visegrad Group: a Central European constellation: publication on the occasion of the 15th anniversary of the Visegrad Group* (2006), 56-57. <https://www.visegradgroup.eu/download.php?docID=81>.

dagstidningen Magyar Nemzets hemsida.⁴⁷ Havels tal beskrivs i ett av de analyserade materialen, en resolution av den polska senaten från 2011, som tillfället när Havel lade fram förslaget att ta initiativ till det som skulle komma att bli Visegradgruppen. Även statsvetarna Elsa Tulmets och Andrea Schmidt beskriver Havel som initiativtagaren till de första stegen 1990 mot vad som kom att bli Visegradgruppen.^{48, 49} Orbán konstruerar i sin artikel ett tydligt narrativ om Visegradgruppens historia och roll i det samtida EU och Europa. Relevansen av att analysera en artikel av Orbán kan motiveras med hänvisning till forskaren i Europastudier Zsuzsanna Végh som i en artikel från 2018 betonar den starka politiska roll som Orbáns regering hade haft i Visegradgruppen under åren fram till författandet av artikeln.⁵⁰

⁴⁷ ”Viktor Orbán: “Fulfilling our mission”,” *Magyar Nemzet* 2021, <https://magyarnemzet.hu/english/2021/02/viktor-orban-fulfilling-our-mission>.

⁴⁸ Elsa Tulmets, *East Central European foreign policy identity in perspective. [Elektronisk resurs] back to Europe and the EU's neighbourhood* (Palgrave Macmillan, 2014), 101. <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.5739269&site=eds-live&scope=site>.

⁴⁹ Andrea Schmidt, ”Friends forever? The Role of the Visegrad Group and European Integration,” *Politics in Central Europe* 12, nr 3 (12/01/ 2016): 119, <https://doi.org/10.1515/pce-2016-0019>, <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsdoj&AN=edsdoj.85c30744fb4642d9b0da015b36fa1724&site=eds-live&scope=site>.

⁵⁰ Végh, ”„From Pro-European Alliance to Eurosceptic Protest Group? The case of the Visegrad Group.”,” 4.

4 Undersökning/resultat

I det här kapitlet presenterar jag resultatet av innehållsanalysen och narrativanalysen av de sex utvalda texterna. Kapitlet är uppdelade i tre delkapitel, baserade på de tre faser i Visegradgruppens historia som jag beskriver i kapitel 2.2. Dessa delkapitel är i sin tur indelade i ytterligare två delkapitel per fas, vart och ett innehållande analys av en text. Dessa analyser är uppdelade i kategorierna *historia* och *diskurs*. *Historia* är i sin tur uppdelad i underkategorierna *abstract*, *orientering* och *historiskt narrativ*. Dessa kategorier presenteras och förklaras i delkapitel 3.3.

4.1 1990–2004

4.1.1 1990-01-25: Havel, Václav: Speech in the Polish Parliament (Sejm)

Historia

Abstract

Texten handlar om att Tjeckoslovakien, Polen och Ungern har fått möjlighet att, och bör, samarbeta i någon form för att skapa ett centraleuropeiskt politiskt samarbetsorgan och gemensamt närma sig vad som i texten benämns ”Europa” och ”Västeuropa”.

Orientering

Texten är ett tal inför Polens parlament av Tjeckoslovariens dåvarande president Václav Havel.

Historiskt narrativ

I det historiska narrativet beskrivs både historiska likheter och skillnader mellan Tjeckoslovakien, Polen och Ungern. Existensen av gamla konflikter och rivaliteter mellan nationerna nämns, men dessa beskrivs ha täckts över av iscensatta uttryck för vänskap inom ramen för Warszawapakten och Comecon. Under samma tid, beskrivs det, rådde en motsatt, tyst tendens till nationalism och själviskhet i relationen mellan länderna. Samtidigt lyfts historisk solidaritet mellan Polen och Tjeckoslovakien fram. Även är av gemensamma öden och kamp för gemensamma ideal, samt den gemensamma upplevelsen av totalitarism lyfts fram. En tillbakablick görs till den Habsburgska

monarkins kollaps som beskrivs ha orsakat ett politiskt vakuum i Centraleuropa. Den samtida politiska utvecklingen beskrivs som det första riktiga tillfället i historien att fylla detta vakuum.

Diskurs

De mellanstatliga relationerna inom Warszawapaktens ramverk beskrivs som negativa för Tjeckoslovakien, Polen och till viss del Ungern (talet handlar främst om Tjeckoslovakien och Polen men Ungern nämns som en tredje potentiell samarbetspartner i ett framtida samarbete), länderna uppges ha varit koloniserade av Sovjetunionen och perioden beskrivs som ”darker days”. Situationen beskrivs ha varit påtvingad och det nämns hur hemlig litteratur smugglades i bergen mellan Polen och Tjeckoslovakien – utsagor som kan tolkas som beskrivningar av en delad upplevelse mellan länderna och deras invånare som ovilliga offer för externt förtryck.

Den samtida utvecklingen benämns som en återgång till Europa, vilket antyder en bild av att länderna tidigare har varit delar av Europa och att tiden med kommunistiska styren var ett undantag från detta normalstillstånd. Samtidigt beskrivs Centraleuropa som ett tidigare historiskt och spirituellt fenomen, som först nu ska kan omvandlas till ett politiskt. Det uttrycks alltså inget tydligt narrativ om historisk centraleuropeisk enighet. I stället ges en bild av ett sedan den Habsburgska monarkins upplösning politiskt splittrat Centraleuropa som nu har getts möjlighet till att samarbeta i en vänskaplig mellanstatlig gemenskap. Till skillnad från den påtvingade vänskapen i Warszawapakten framhålls samtiden som en möjlighet till genuin vänskap mellan Polen och Tjeckoslovakien. Havel beskriver upprepande denna potentiella vänskap med positiva adjektiv såsom ”genuine”, ”authentic” och ”genuinely meaningful”.

4.1.2 1991-02-15: Declaration on Cooperation between the Czech and Slovak Federal Republic, the Republic of Poland and the Republic of Hungary in Striving for European Integration

Historia

Abstract Texten handlar om att Tjeckoslovakien, Polen och Ungern har inlett ett mellanstatligt samarbete i samband med vad som benämns som den förändrade situationen i Centraleuropa. I texten beskrivs Visegradgruppens blivande medlemsstaters gemensamma mål och de konkreta steg som ska leda till att målen uppfylls.

Orientering Texten är en deklARATION som formaliserar grundandet av Visegradgruppen. Deklarationen är undertecknad av Tjeckoslovaikiens, Polens och Ungerns presidenter.

Historiskt narrativ Det historiska narrativet handlar om att de blivande Visegradstaterna tack vare sin geografiska närhet och mellanstatliga kontakt under lång tid har påverkats av liknande influenser genom deras gemensamma kulturella och religiösa arv. Även utvecklingen de senaste decennierna beskrivs likna varandra mellan länderna. Samtidigt läggs vikt vid deras olika nationella egenheter, identiteter, karaktärer och kulturer.

Diskurs Narrativet om historiska, kulturella och religiösa likheter mellan länderna, samt om deras samtida politiska situation kan ses som ett sätt att legitimera det samarbete som förespråkas i texten. De likheter som lyfts fram har främst med ländernas gemensamma rötter och arv att göra, medan de samtida nationernas kulturer och nationella karaktärer framställs som olika. Det planerade samarbetet handlar därför om att länderna ska hjälpas åt att uppnå gemensamma mål samtidigt som nationella egenheter respekteras.

4.2 2004–2015

4.2.1 2004-05-12: Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to the European Union (The Kroměříž Declaration)

Historia

Abstract	Texten handlar om Visegradstaternas inträde i EU och deras nya mål och förhoppningar för framtida samarbete.
Orientering	Texten är producerad i samband med Visegradstaternas inträde i EU och är undertecknad av premiärministrarna för Tjeckien, Ungern, Polen och Slovakien.
Historiskt narrativ	I det historiska narrativet hänvisas till att Visegradstaterna i årtionden har haft en sammanlänkad historia genom deras liknande politiska, ekonomiska och samhällsliga utveckling. De beskrivs också som region ha en unik historisk upplevelse, vilken kan tolkas syfta på tiden med kommunistiska regimer i länderna.
Diskurs	Medlemskapet i EU och NATO beskrivs som ett viktigt steg i Europas återförening, en formulering som förutsätter att länderna tidigare har varit del av ett enat Europa. Därigenom används historien för att legitimera den europeiska integrationen. Händelserna tillskrivs en ytterligare betydelse för Visegradländerna genom att de beskrivs vara en historisk milstolpe för deras demokratisering, integration och samarbete. Utöver beskrivningen ovan av Visegradländernas sammanlänkade historia anges således även denna utveckling som argument för samarbetet mellan länderna. Vidare samarbete mellan Visegradländerna, byggt på denna historia, beskrivs både som positiv för ett enat, demokratiskt och framgångsrikt Europa och stärkande för centraleuropeisk identitet.

4.2.2 2011-03-17: Resolution of the Senate of the Republic of Poland dated 17 March 2011 commemorating the 20th anniversary of the founding of the Visegrad Group

Historia

Abstract Texten handlar om de framsteg som har gjorts under de 20 år som har gått sedan Visegradgruppen grundades. I texten förmedlas också en bild av samtida och kommande utmaningar, samt uppmaningar till hur dessa ska bemötas.

Orientering Texten är en resolution av Polens senat för att fira Visegradgruppens 20-årsjubileum.

Historiskt narrativ Det historiska narrativet handlar framför allt om att Visegradgruppens medlemsstater berövades sina europeiska medborgarskap efter andra världskriget, bildade Visegradgruppen efter revolutionerna 1989, skrev på Visegraddeklarationen 1991 och gick med i de euroatlantiska strukturerna 2004.

Diskurs De blivande Visegradstaternas övergång från ett kommunistiskt totalitärt system och en sovjetisk dominans till EU-inträdet och grundandet och fördjupningen av Visegradsamarbetet beskrivs som linjär och oproblematiserad. Initiativet med Visegradgruppen värderas som modigt och framsynt. Det lyfts fram att gruppen har uppnått deklarationens mål och i vissa fall ännu mer.

I texten beskrivs Visegradstaternas inträde i de euroatlantiska strukturerna 2004 med frasen ”regaining their European citizenship, of which they were deprived after World War II”. Utvecklingen beskrivs alltså som en återgång till Europa, vilket implicerar att Visegradstaterna tidigare har varit del av Europa och att detta är det normala. Genom beskrivningen ”citizenship” förkroppsligas Visegradstaterna, vilket kan ses som ett sätt att lägga större vikt vid utvecklingen. I motsats till den beskrivna återgången till Europa

beskrivs Sovjetunionen och det kommunistiska systemet som påtvingat och negativt. Sovjetunionen beskrivs som en motsats till Europa som Visegradstaterna strävade efter att bryta sig loss från. Europa benämns ”the Old Continent”, vilket kan tolkas som en ytterligare hänvisning till att integrationen framförs som en återgång till en tidigare situation.

Centraleuropeiskt samarbete (Visegradgruppen och CEFTA) beskrivs som viktigt för den ovan beskrivna utvecklingen, både under de gångna 20 åren och i framtiden. Regionens gemensamma historiska och spirituella arv beskrivs som viktigt för detta samarbete. Beskrivningen av centraleuropeiskt samarbets positiva betydelse för den ovan beskrivna positiva utvecklingen kan ses som ett sätt att legitimera samarbetet, och därmed även Visegradgruppens existens.

4.3 2015–2021

4.3.1 2018-06-21: Stronger Together – V4 Joint Statement

Historia

Abstract Texten handlar om Visegradstaternas syn på EU:s och Europas samtida situation, utmaningar och framtida utveckling.

Orientering Texten är ett gemensamt uttalande från Visegradstaternas premiärministrar efter ett möte i Budapest.

Historiskt narrativ De centrala historiska händelserna i det historiska narrativet är avskaffandet av de kommunistiska regimerna i Visegradstaterna 1989 och EU-inträdet 2004.

Diskurs Händelserna 1989 beskrivs som ”freedom from the communist regimes” och Visegradstaternas anslutning till EU som ”the reunification of Europe”. Detta antyder en övergång från en icke-fri till en fri tillvaro för länderna. Beskrivningen antyder också att länderna tvingades bort från ett enat Europa av de kommunistiska

regimerna, men sedan tog sig tillbaka. Det historiska narrativet framställer därigenom Visegradstaterna som en historisk del av Europa, varigenom en bild av att ländernas medlemskap i EU är fortsättningen på en historisk kontinuitet konstrueras.

Resultatet av återföreningen beskrivs som ”a remarkable success not only for the V4 countries but as a precondition for Europe to strengthen its position politically and economically in the world”, alltså som starkt positivt för både Visegradstaterna och övriga EU. Visegradstaternas regionala samarbete framhävs som fortsatt viktigt för dem själva och för ett framgångsrikt EU. Textens titel ”Stronger Together” kan också ses som en markör för fördelen med samarbete mellan Visegradstaterna.

4.3.2 2021-02-18: Viktor Orbán: ”Fulfilling our mission”

Historia

Abstract Texten handlar om att Ungern och de centraleuropeiska länderna, där Visegradländerna beskrivs som kärnan, har ett uppdrag att föra vidare en antikommunistisk tradition och återföra kristna värderingar till Europa. Texten handlar också om de upplevda problemen och riskerna med det som benämns som migrationskrisen och om att Europa genom det ovan nämnda ska försvara sig mot detta.

Orientering Texten är en artikel skriven av Ungerns premiärminister Viktor Orbán i samband med Visegradgruppens 20-årsjubiléum. Artikeln är publicerad i den ungerska dagstidningen Magyar Nemzet.

Historiskt narrativ Texten innehåller många referenser till Visegradstaternas, Centraleuropas och Europas gemensamma historia, kultur och religion. Först beskrivs en utveckling från sovjetisk ockupation av Centraleuropa genom Warszawapakten, sedan ländernas frigörelse från kommunismen och därefter en stark och dynamisk gemenskap mellan Polen, Ungern och Tjeckien samt inträdet i NATO. Sedan

skildras Europa före slutet av andra världskriget som enat, starkt och stabilt, för att därefter förlora rätten att bestämma över sitt eget öde. Visegradstaternas inträde i EU framställs sedan som Centraleuropas återinträde i Europa. Kommunisttiden beskrivs slutligen som en period när sovjetockuperade områden och det amerikaniserade västra Europa gick åt olika håll i synen på Europas uppgift beträffande framför allt värderingar och politik.

Diskurs

Ett centralt tema för det historiska narrativet är Ungerns och Centraleuropas historiska och samtida uppgift i Europa. Bakgrunden till detta anges vara att Europa väster om Warszawapakten slutade bevara sitt kulturella arv och sina kristna ideal, vilket ledde till att ett tidigare stabilt Europa öppnades upp för externa och interna fiender. Därför ska nu centraleuropeiska delarna av Europa, som stod fast vid dessa ideal och under kommunistiska strävade tillbaka till dem, föra tillbaka idealen till Europa.

Genom detta narrativ lyfts centraleuropeiskt samarbete fram som viktigt för Europas framtid och Visegradgruppen beskrivs som kärnan i detta samarbete. Det legitimeras genom konstruktionen av ett historiskt narrativ som sträcker sig från de europeiska ländernas och kulturernas bildande och kristnande efter Romarrikets fall och det öde som då bestämdes, till Europas förlust av rätten att bestämma över sitt eget öde efter andra världskriget. Samarbetet legitimeras också genom att det ungerska och centraleuropeiska uppdraget beskrivs som fundamentalt och en del av att födas som ungrare och centraleuropé. Länderna beskrivs också ha en unik, gemensam kulturell kvalitet.

Å ena sidan framställs Centraleuropa inte som en enhet, utan stor vikt läggs vid att länderna har nationella kulturer, språkliga skillnader och nationell rätt till självbestämmande. Å andra sidan är området angivna gemensamma uppdrag av central betydelse. Enigheten i samband med och efter de kommunistiska styrenas fall beskrivs exempelvis som följande i texten: "Yet still, our hearts

dictated even in 1991 that our countries – Poland, Hungary and the Czech Republic – should be united in some manner. We knew that centuries would come and go, but Central Europe’s community of destiny remains.”.

5 Analys och diskussion

Syftet med den här uppsatsen har varit att analysera det narrativ om Visegradgruppens och dess medlemsländers gemensamma historia som har konstruerats av politiska representanter för Visegradgruppen och dess medlemsstater mellan 1990–2021. Det har, baserat på denna analys, visat sig finnas både likheter och skillnader mellan hur det historiska narrativet konstrueras i de undersökta texterna och mellan vilka meningar som i texterna tillskrivs Visegradgruppen i det europeiska samarbetet. I det här kapitlet analyserar och diskuterar jag texterna komparativt. Analysen är indelad i tre underkapitel baserat på frågeställningens tre frågor.

5.1 Vilket historiskt narrativ konstrueras i texterna?

I det här delkapitlet kommer jag diskutera de mest framträdande likheterna och skillnaderna mellan de undersökta texternas konstruktioner av det historiska narrativet. De mest framträdande likheterna innefattar referenser till gemensamheter mellan Visegradstaternas historia, ett gemensamt kulturellt och religiöst arv och de kommunistiska styrena, övergången till demokrati och det som i texterna benämns i stil med ”the return to Europe” som en erfarenhet som delas av länderna.

I de flesta av de undersökta texterna hänvisas det till en gemensam historia och ett gemensamt kulturellt och religiöst arv mellan Visegradländerna från tiden före de kommunistiska regimerna. I deklARATIONEN från 1991 (4.1.2) beskrivs exempelvis att ”A favorable basis for intensive development of cooperation [between the Visegrad states] is ensured by the similar character of the significant changes occurring in these countries, their traditional, historically shaped system of mutual contacts, cultural and spiritual heritage and common roots of religious traditions.”. Ett annat exempel är resolutionen från 2011 (4.2.2) där Visegradgruppen beskrivs som en ”community based on the historical and spiritual heritage of this part of Europe”. I de flesta av de analyserade texterna uttrycks med skiftande omfattning och fokus liknande gemensamheter. Det finns dock två undantag. Det ena, texten från 2018 (4.2.1), framställer dock enbart sparsamt det historiska narrativet och nämner alls inte tiden före de kommunistiska regimerna. Det andra undantaget är Havel's tal från 1990 (4.1.1) där historiska skillnader mellan centraleuropeiska länder framkommer tydligare än i de andra texterna. Havel nämner historiska konflikter och rivaliteter, och beskriver att Centraleuropa

sedan den Habsburgska monarkins fall inte har existerat som ett politiskt fenomen, utan bara som ett historiskt och spirituellt. Jämfört med de andra texterna beskrivs därmed centraleuropeisk politisk enighet och det av Havel förespråkade centraleuropeiska samarbetet mindre som en kontinuitet från tiden före de kommunistiska regimerna. Visserligen läggs även i flera av de andra undersökta texterna större vikt vid ländernas gemensamma kulturella och religiösa arv än vid historiska politiska samarbeten, något som exempelvis är fallet i resolutionen från 2011 (4.2.2), men Havel framhäver tydligare historiska skillnader mellan länderna. I stället beskriver Havel den gemensamma erfarenheten med de kommunistiska regimerna som en förutsättning för de centraleuropeiska länderna, mellan vilka det tidigare hade rått rivaliteter, att skapa vad Havel kallar för en autentisk vänskap. Havel uttrycker exempelvis följande om erfarenheterna från tiden med kommunistiska regimer som enande faktor, syftandes på Tjeckoslovakien och Polen, i talet från 1990: "The years of similar destinies and struggles for similar ideals ought therefore to be assessed in the light of genuine friendship and mutual respect".

I samtliga undersökta texter lyfts övergången från de kommunistiska regimerna och händelser kring den fram som något gemensamt och förenande för Visegradstaterna. De kommunistiska styrena beskrivs genomgående som påtvingade och Visegradländerna framställs som offer. Detta är enligt min analys den del av narrativet som tydligast och mest genomgående konstrueras i texterna för att legitimera Visegradgruppen. I Havels tal från 1990 (4.1.1) nämns exempelvis solidaritet mellan nationerna under det som beskrivs som sovjetisk kolonisation och en framtid av genuin vänskap målas upp. I deklARATIONEN från 1991 (4.1.2), deklARATIONEN från 2004 (4.2.1), resolutionen från 2011 (4.2.2) och uttalandet från 2018 (4.3.1) beskrivs ett liknande narrativ om ländernas gemensamma förflutna under decennierna fram till de kommunistiska styrenas fall som en historisk anledning till samarbete och till omställningen efter 1989, inklusive närmandet och inträdet i de europeiska institutionerna. I Orbáns text från 2021 (4.3.2) beskrivs händelseförloppet på ett liknande sätt, men med skillnaden att kristendomen beskrivs som en förenande faktor för Visegradstaterna och en anledning till deras strävan efter förändring: "We [Hungarians] realized that while under communism, Europe's Sovietized territories yearned for a Christian and sovereign way of life".

I samtliga texter utom deklARATIONEN från 1991 (4.1.2) konstrueras ett narrativ om Visegradstaternas närmande mot Västeuropa och inträde i EU som en återförening av eller ett återvändande till Europa. Havel nämner exempelvis "the return to Europe" i sitt tal från 1990 (4.1.1) och medlemskapen i EU och NATO benämns både i deklARATIONEN från 2004 (4.2.1)

och i uttalandet från 2018 (4.3.1) som steg mot ”the reunification of Europe”. I Orbáns artikel från 2021 (4.3.2) förekommer visserligen inte konstruktioner med ord med prefixet ”re-” med betydelser som indikerar ett narrativ om återvändo, återförening eller liknande, eller fraser i stil med ”back to Europe”, men Ungern och Centraleuropa beskrivs som en självklar och viktig del av Europa, både i historien och samtiden. Denna syn på Visegradländerna som en historisk del av Europa och av de kommunistiska styrena under sovjetisk hegemoni som ett tillfälligt avbrott från en normalitet präglar i de undersökta texterna genomgående bilden av centraleuropeisk integration och samarbete mellan Visegradstaterna. Samarbetet framställs som en historisk normalitet – en användning av det historiska narrativet som kan ses som ett sätt att legitimera visegradgruppen.

5.2 Vilka meningar tillskrivs Visegradgruppen i det europeiska samarbetet?

En för den här analysen central skillnad mellan texterna är att de innehåller olika interpretationer av historiska skeenden som används för att tillskriva Visegradgruppen olika meningar i det samtida och framtida europeiska samarbetet. Utifrån det postfunktionalistiska ramverket som beskrivs i delkapitel 2.1.1 och 2.1.3 kan det antas ligga i politiska aktörers intresse att legitimera regionalt samarbete genom att konstruera kopplingar mellan identiteter och subregional integration för att på så sätt skapa och mobilisera människors identiteter. I delkapitel 2.1.2 citerar jag organisationsteoretikern Feldmans beskrivning av narrativs meningsskapande funktion ur ett berättarperspektiv: ”Through the events the narrative includes, excludes, and emphasizes, the storyteller not only illustrates his or her version of the action but also provides an interpretation or evaluative commentary on the subject.”⁵¹. I samma kapitel beskriver jag kopplingen mellan narrativ och konceptet historiemedvetande, genom vilket människor enligt historikern Klas-Göran Karlssons definition orienterar sig: ”i tid, i ljuset av historiska erfarenheter och kunskaper, och i förväntning om en specifik framtida utveckling”⁵². Berättarens perspektiv, den tid och kontext i vilken narrativet skapas och synen på framtiden kan alltså antas påverka vilka meningar som tillskrivs det historiska narrativet. I det här delkapitlet diskuterar jag komparativt de enligt min analys mest centrala av dessa meningar.

⁵¹ Feldman m.fl., ”Making Sense of Stories: A Rhetorical Approach to Narrative Analysis,” 3.

⁵² Karlsson och Zander, *Historien är nu : en introduktion till historiedidaktiken*, 49.

En distinkt skillnad råder mellan meningarna som tillskrivs narrativet i Havels tal från 1990 (4.1.1) och Orbáns artikel från 2021 (4.3.2). I båda texter läggs vikt vid att Visegradländerna har en roll där de, tack vare historiska erfarenheter, på olika sätt kan och bör bidra till det europeiska samarbetet. Centraleuropeiskt samarbete och samarbetet i Visegradgruppen tillskrivs av både Havel och Orbán syftet att skapa förutsättningar för de centraleuropeiska länderna respektive Visegradländerna att på olika sätt kunna bidra till det europeiska samarbetet. Vilken version av det historiska narrativet som konstrueras och vilka meningar det tillskrivs centraleuropeiska länders roll i det europeiska samarbetet skiljer sig dock åt mellan de båda texterna. Havel beskriver å ena sidan att ett centraleuropeiskt politiskt samarbets syfte vore att skapa förutsättningarna att kunna bidra positivt till den västeuropeiska gemenskapen och dela med sig av sina erfarenheter från frigörelsen från de kommunistiska regimerna:

Then we can approach the richer nations of Western Europe, not as poor failures or helpless, recently amnestied prisoners, but as countries that can make a genuine contribution. What we have to offer are spiritual and moral impulses, courageous peace initiatives, underexploited creative potential, and the special ethos created by our freshly won freedom. We can offer the inspiration to consider swift and daring solutions.

Orbán framställer å andra sidan det centraleuropeiska samarbetet, med Visegradstaterna som kärna, som ett medel för att uppnå en av ödet och sedan Romarrikets fall bestämd uppgift att bevara, respektive återinföra, Europas kulturella arv och kristna ideal. Medan de sovjetkontrollerade länderna under kommunismen behöll sina kristna ideal, skriver Orbán, så frångick de amerikaniserade delarna av Europa dessa ideal:

while under communism, Europe's Sovietized territories yearned for a Christian and sovereign way of life, the Europeans in the Americanized half of the continent redefined the essence of Europe and worked consistently to implement their program. They did not see Europe's mission as countering external attacks on Christianity nor in preserving internal diversity. Their new European policy prioritizes complete openness, borderlessness – even if only as a temporary necessary evil – interchangeable genders and family models as desired; the duty to preserve cultural heritage is rather seen as a task for museums.

I Orbáns framställning av narrativet återopas européers religion, värderingar och traditioner, vilka beskrivs vara hotade av utvecklingen i den så kallade amerikaniserade delen. Det är denna, enligt Orbán negativa, utveckling som de centraleuropeiska länderna måste samarbeta för att stoppa. I detta samarbete beskrivs Visegradgruppen ha en central roll. Syftet är dock inte bara att försvara Europa från denna utveckling – Orbán beskriver vidare hur de amerikaniserade delarna av EU försöker påtvinga motvilliga medlemsstater, däribland Ungern, de så kallade nya idealen. Därför ska centraleuropeiskt samarbete även tjäna till försvar mot att påtvingas sådana ideal från andra EU-stater. I sin artikel beskriver Orbán även hur det var ett misstag att frångå nationella och kristna värderingar: "the ultimate historical mistake of trying to build up a future without national values and Christian teachings.", vilket står i kontrast Havels beskrivning av utvecklingen bort från nationella tendenser efter avskaffandet av de kommunistiska regimerna som något positivt. På detta sätt återopar Orbán enligt min tolkning människors nationella, subregionala och, till viss del, europeiska identitet. Centraleuropeiskt, subregionalt samarbete med Visegradgruppen som kärna framställs som ett verktyg att försvara nationella, centraleuropeiska och kristna identiteter och värderingar från hot som stammar från andra EU-länder, från beslut på EU-nivå och från utanför EU. Samtidigt framställs centraleuropeiskt samarbete som ett sätt att skydda de, i det av Orbán framställda narrativet korrekta, europeiska värderingarna och idealen.

Narrativet i majoriteten av de övriga texterna liknar narrativet i Havels tal (4.1.1) mer än det i Orbáns artikel (4.3.2) i hur de lägger större vikt vid och konstruerar ett positivare narrativ om exempelvis demokrati och europeisk integration, samt ett mer negativt, alternativt mer neutralt, om nationalism. Samtidigt understryks i de övriga texterna generellt sett mer än i Havels tal vikten av nationella identiteter och en viss grad av nationellt självbestämmande. I deklARATIONEN från 1991 (4.1.2) föreslås exempelvis ett framtida centraleuropeiskt samarbete som bygger på "people cooperating with each other in a harmonious way, tolerant to each other, to individual families, local, regional and national communities, free of hatred, nationalism, xenophobia, and local strife.". Ett vidare exempel på det positiva narrativet om demokrati och europeisk integration är deklARATIONEN från 2004 (4.2.1) där inträdet och medlemskapet i EU framställs som positivt för Visegradstaternas demokratiska utveckling och integration i Europa. Visegradgruppens fortsatta roll beskrivs vara att kapa möjligheten att i högre grad kunna bidra till EU-samarbetet och en demokratisk utveckling: "further cooperation between their countries [the Visegrad countries] [...] will enrich the community of European nations and contribute to the building of a reunited, democratic and prosperous

Europe.”. I resolutionen från 2011 (4.2.2) förekommer ovan diskuterade faktorer inte och kan därmed inte jämföras med de andra narrativen. Uttalandet från 2018 (4.3.1) är i dessa aspekter mest likt Orbáns text. Visserligen framställs Visegradgruppen även i detta uttalande som viktig för europeiskt samarbete och samarbetet beskrivs i sin som övervägande framgångsrikt och positivt för Visegradstaterna. I kontrast till de äldre texterna konstrueras dock i uttalandet från 2018 ett narrativ där EU, framför allt dess demokratiska legitimitet, i högre grad ifrågasätts medan de enskilda medlemsstaterna bör få tillbaka viss makt: ”The democratic legitimacy of the European decision-making process should be strengthened e.g. through an increased role of national parliaments.”. Visserligen beskrivs även europeiska värderingar som viktiga, men i lägre grad än i de äldre texterna. EU och Visegradstaterna beskrivs även ha en roll att försvara EU från hot såsom illegal invandring och terrorism – även detta en likhet med Orbáns artikel. En väsentlig skillnad mellan dessa båda texter är det starka fokus på att skydda kristendomen i Europa, något som bara förekommer i Orbáns artikel.

5.3 Narrativets utveckling 1990–2021

För att operationalisera analysen av det historiska narrativets förändring över tid har jag konstruerat en indelning av Visegradgruppens utveckling i tre faser. Dessa beskrivs närmare i delkapitel 2.2. Baserat på denna indelning och på ovanstående analys drar jag den sammanfattande slutsatsen att vissa aspekter av det historiska narrativet återfinns i liknande form i texter från alla tre perioder, medan andra aspekter förändras, ges olika meningar och förekommer i olika hög grad. I det här delkapitlet kommer jag beskriva de enligt min analys mest centrala likheterna och förändringarna av det historiska narrativet mellan de tre faserna.

En central likhet mellan hur narrativet konstrueras i de tre faserna är att erfarenheten av de kommunistiska regimerna genomgående beskrivs som en förenande faktor för Visegradländerna. De kommunistiska regimernas fall beskrivs som en vändpunkt, efter vilken Visegradländernas gemensamma mål har varit att närma sig den europeiska gemenskapen. Narrativet om en linjär utveckling bort från det forna Östblocket, Warszawapakten och sovjetisk hegemoni, och mot EU och Västeuropa motsägs dock av forskaren i internationella relationer Zsuzsanna Végh i en artikel från 2018. Végh beskriver också faktorer som den gemensamma erfarenheten från ländernas kommunistiska förflutna och ländernas delade mål om koordinerad demokratisering som förenande, men även att Slovakien efter

Tjeckoslovariens upplösning 1993 och fram till 1998 balanserade mellan öst och väst.⁵³ Historikern Kristian Gerner beskriver i linje med detta att Visegradssamarbetet politiska betydelse under 1990-talet minskade.⁵⁴ Narrativet om Visegradländernas enhetliga, linjära övergång som beskrivs ovan och narrativet om att ländernas gemensamma mål sedan de kommunistiska regimernas fall har varit att som grupp återvända till det (väst-)europeiska samarbetet strider alltså mot den utveckling som beskrivs av vissa forskare.

En aspekt av det historiska narrativet som enligt min analys i betydande grad har förändrats är de meningar som tillskrivs Visegradländernas inträde och roll i det europeiska samarbetet. I delkapitel 5.1 beskriver jag att det med undandrag för deklARATIONEN från 1991 (4.1.2) i samtliga texter konstrueras ett narrativ i vilket Visegradländernas närmande till det europeiska samarbetet beskrivs som en återkomst till Europa, med formuleringar i stil med frasen "return to Europe". Detta narrativ återkommer alltså i alla tre faser och genomgår ingen markant förändring. Däremot har de meningar som tillskrivs denna återkomst till Europa, respektive det europeiska samarbetet, förändrats. I texterna från fasen 2015–2021 konstrueras nämligen kopplingar mellan mellanstatligt samarbete i Visegradgruppen och dess medlemsländers roll i det europeiska samarbetet att skydda Europa från uppfattade hot såsom immigration, försummande av att skydda de kristna idealen, det kulturella arvet och den interna mångfalden; utbytbara familjemodeller, multikulturalism och amerikanisering. Därigenom konstrueras ett narrativ där Visegradgruppen är ett verktyg för att uppfylla detta uppdrag. Detta står i kontrast till de tidigare narrativen där Visegradgruppen snarare tillskrivs meningen att fungera som ett samarbete med syfte att hjälpa Visegradländerna att gemensamt närma sig och själva kunna bidra till det europeiska samarbetet snarare än att i hög grad påverka EU och hindra den uppfattat negativa utvecklingen. I texten från 2004 konstrueras exempelvis ett narrativ där Visegradstaternas medlemskap i EU beskrivs som ett steg mot europeisk integration och Visegradgruppens roll i unionen som berikande och bidragande till demokratisk utveckling och framgång för Europa. I den första fasen tillskrivs Visegradgruppen snarare en kombinerad mening som ett verktyg både för att koordinera medlemsstaternas avståndstagande från den forna Östblocket och för att, som ovan nämnts, närma sig de västeuropeiska länderna.

⁵³ Végh, ”„From Pro-European Alliance to Eurosceptic Protest Group? The case of the Visegrad Group.”, 2.

⁵⁴ Kristian Gerner, *Centraleuropas historia*, 2., [rev.] utg. uppl. (Natur och kultur, 2004), 409. <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=catalog07147a&AN=lub.1555019&site=eds-live&scope=site>.

En annan skillnad mellan faserna har att göra med huruvida och till vilken grad ett narrativ om bevarande av faktorer som nationellt självbestämmande, nationella kulturella olikheter och nationella identiteter konstrueras i texterna. Detta narrativ, som till viss grad behandlas i föregående delkapitel, konstrueras i varierande grad i texterna från perioderna 1990–2004 och 2015–2021, men inte i fasen 2004–2015. I deklARATIONEN från 1991 beskrivs exempelvis att de blivande Visegradländerna ska samarbeta, men med respekt för nationella egenheter, och att ländernas nationella karaktärer ska bevaras i det europeiska samarbetet. I uttalandet från 2018 konstrueras ett narrativ både om förenande europeiska värderingar och om att nationella parlament ska få en större roll i EU. I Orbáns artikel från 2021 konstrueras ett starkt positivt narrativ om europeiskt samarbete parallellt med olikheter inom Europa: "A union of multitudes and multitudes united. This is Europe's secret [...] This is why Central Europeans are in love with Europe. They understand that harmony is the tension and cohesion of opposites. Harmony does not mean uniformity, nor indistinguishable masses. This is the source of the Hungarian and Central European mission for independence.". Samtidigt lägger Orbán även vikt vid gemensamheter och skriver exempelvis om "the spirit unifying our nations and Christian European culture". De analyserade texterna utgör ett enligt mig för litet material för att kunna utgöra tillräckligt underlag för slutsatser som denna, baserade på enbart avsaknad av en specifik aspekt av narrativet. Skillnaden bekräftas dock av de andra texterna från fasen 2004–2015 som ingick i den inledande innehållsanalysen – även de saknar något tydligt narrativ om faktorer som nationellt självbestämmande och bevarande av kulturella olikheter.⁵⁵ Denna förändring av narrativet kan jämföras med förändringar i Visegradstaternas relationer till EU och andra medlemsstater i unionen, samt med hur det syfte som Visegradgruppen har tillskrivits har skiftat. Végh skriver exempelvis att "the Kroměříž Declaration adopted in 2004 tasked the [Visegrad] group with strengthening the four countries' cooperation within the EU" och, med hänvisning till migrationsfrågan runt 2015,

⁵⁵ Dessa texter är följande: "Communiqué on the 14th Meeting of the Ministers of Culture and Cultural Heritage of the Visegrad Group Countries," 2005, hämtad 2021-08-10, <https://www.visegradgroup.eu/2005/communique-on-14th.>; "Declaration of the Prime Ministers of the Visegrad Countries Visegrad, Hungary," 2006, hämtad 2021-08-10, <https://www.visegradgroup.eu/official-statements/documents/declaration-of-the.>; "Communiqué of the 16th Meeting of the Ministers for Culture of the Visegrad Group Countries," 2007, hämtad 2021-08-10, <https://www.visegradgroup.eu/2007/communique-of-the-16th.>; "Joint Political Statement of the Visegrad Group on the Strengthening of the European Neighbourhood Policy," 2007, hämtad 2021-08-10, <https://www.visegradgroup.eu/official-statements/documents/joint-political.>; "The Bratislava Declaration of the Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on the occasion of the 20th anniversary of the Visegrad Group," 2011, <https://www.visegradgroup.eu/2011/the-bratislava.>; "Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group," 2010, <https://www.visegradgroup.eu/2010/joint-statement-of-the.>; "Statement of the Prime Ministers of the Visegrad Countries on Ukraine," 2014, hämtad 2021-08-10, <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2014/statement-of-the-prime.>

att ”The Visegrad countries also united against ‘Brussels’. They claimed that the 2015 relocation quota decision made on the Council level was in breach of member states’ sovereignty”.⁵⁶ Under det tidiga 1990-talet gavs Visegradgruppen i högre grad än under åren runt inträdet i EU vid sidan av närmandet till det europeiska samarbetet även bland annat syftet att koordinera demokratisk och ekonomisk utveckling i medlemsländerna⁵⁷ och att gemensamt distansera sig från Sovjetisk respektive Rysk dominans⁵⁸. Att aktörer konstruerar olika versioner av ett narrativ och, som snarare är fallet i ovanstående exempel, tillskriver Visegradsamarbetet olika meningar kan jämföras med historikern Klas-Göran Karlssons beskrivning av historiemedvetande som föränderligt beroende på nuet⁵⁹ och Organisationsteoretikern Martha S. Feldmans beskrivning av att narrativ konstrueras beroende på berättarens interpretationer och versioner av händelser⁶⁰, två perspektiv som beskrivs i delkapitel 2.1.2.

⁵⁶ Végh, ”„From Pro-European Alliance to Eurosceptic Protest Group? The case of the Visegrad Group.”” 2.

⁵⁷ Végh, ”„From Pro-European Alliance to Eurosceptic Protest Group? The case of the Visegrad Group.”” 1.

⁵⁸ Nič, ”The Visegrád Group in the EU: 2016 as a turning-point?,” 283.

⁵⁹ Karlsson och Zander, *Historien är nu : en introduktion till historiedidaktiken*, 47-50.

⁶⁰ Feldman m.fl., ”Making Sense of Stories: A Rhetorical Approach to Narrative Analysis,” 3.

6 Slutsatser

Den här analysen har syftat till att undersöka vilket narrativ om historisk enighet mellan Visegradländerna som har konstruerats i sex uttalanden från representanter för Visegradgruppen och dess medlemsländer, vilka meningar som genom narrativet har tillskrivits Visegradgruppen i dessa uttalanden, samt hur narrativet har förändrats mellan 1990–2021.

Texternas konstruerade versioner av det historiska narrativet har visat sig ha både likheter och skillnader. Några likheter som beskrivs i delkapitel 5.1 är hänvisningar till en gemensam historia och ett delat kulturellt och religiöst arv, beskrivningen av tiden med de kommunistiska regimerna som en påtvingad, förenande erfarenhet, ett narrativ om övergången från de kommunistiska regimerna som en gemensam och förenande utveckling samt ett narrativ om en återförening av Europa. Med några undantag återfinns dessa likheter i de flesta texterna.

De meningar som tillskrivs Visegradgruppen i det europeiska samarbetet varierar däremot i högre grad mellan texterna. Detta exemplifierar jag i delkapitel 5.2 med en jämförelse av Havels tal från 1990, där Visegradgruppen tillskrivs meningen att skapa förutsättningar för dess medlemsländer att kunna bidra positivt till det europeiska samarbetet, och Orbáns artikel från 2021 där gruppen framställs som ett samarbete för att bevara respektive återinföra europeiska kulturella och kristna ideal. I de fyra övriga texterna återfinns mellanting av dessa båda extremer.

Under perioden 1990–2021 har narrativet i vissa hänseenden förändrats och i andra inte nämnvärt. En faktor som har förändrats är de meningar som tillskrivs Visegradgruppen i det europeiska samarbetet och som i korta drag innan 2004 handlade om både avståndstagande från forna östblocket och närmande till Västeuropa, 2004 till 2015 om att bidra positivt till EU och efter 2015 om att skydda Europa och Visegradländerna från interna och externa hot. En annan förändring handlar om ett narrativ om bevarande respektive förstärkande av nationellt självbestämmande, vilket inte förekommer i texterna från 2004–2015. En faktor som inte nämnvärt har förändrats är narrativet om tiden med de kommunistiska regimerna som en förenande erfarenhet. En annan slutsats som jag anser central för analysen av narrativets utveckling över tid är enligt min analys att det inte har konstruerats olika historiska narrativ i texterna i de olika faserna, utan snarare ett historiskt narrativ som har genomgått en processuell förändring. Jag har genomgående utgått från detta och skrivit om *narrativet* i

singular, något som bekräftas genom denna slutsats. Ett exempel är narrativet om Visegradstaternas återkomst till Europa och relation till övriga EU-stater som konstrueras i texter i alla faser, men ges olika meningar och fokus.

Slutligen har den postfunktionalistiska utgångspunkten enligt min analys visat sig vara relevant för den här undersökningen. I texterna konstrueras genomgående ett narrativ som enligt min slutsats visar på att politiska representanter för Visegradgruppen och dess medlemsländer generellt strävar efter att framhäva subregionalt och regionalt samarbete som positivt. I texterna konstrueras exempelvis ett narrativ om historisk centraleuropeisk enighet. Detta kan ställas i kontrast till vad historikern Kristian Gerner skriver i boken *Centraleuropas historia*. Han skriver visserligen om exempelvis konfessionella kriterier för identifikation under medeltiden, vilket delvis ligger i linje exempelvis med narrativet om kristendomen som en förenande faktor i Orbáns artikel, men även att ”Ingen stat eller politiskt inflytelserik grupp har agerat i namn av Centraleuropa. Få individer har sett eller ser sig själva i första hand som centraleuropéer”.⁶¹ I narrativet beskrivs däremot övervägande historisk enighet. Gerner skriver vidare att ”I samband med upplösningen av sovjetblocket förekom ett försök till regionsbildning i Centraleuropa. Bevekelsegrunderna var pragmatiska och dagspolitiska, men aktörerna sökte ge projektet historisk tyngd genom en utpräglad symbolhandling.”⁶², vilket också kan kopplas till den postfunktionalistiska utgångspunkten att politiska eliter ser funktionell nytta med subregionalt samarbete och därför strävar efter att konstruera en subregional identitet, i det här fallet genom att konstruera ett historiskt narrativ.

⁶¹ Gerner, *Centraleuropas historia*, 40.

⁶² Gerner, *Centraleuropas historia*, 39.

Bibliografi

- Bergström, Göran och Kristina Boréus, red. *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. uppl: Studentlitteratur, 2012.
- "The Bratislava Declaration of the Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on the occasion of the 20th anniversary of the Visegrad Group." 2011, <https://www.visegradgroup.eu/2011/the-bratislava>.
- Braun, Mats. "Postfunctionalism, Identity and the Visegrad Group." *Journal of Common Market Studies* 58, nr 4 (2020): 925-40. <https://doi.org/10.1111/jcms.12994>.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=144370085&site=eds-live&scope=site>.
- "Communiqué of the 16th Meeting of the Ministers for Culture of the Visegrad Group Countries." 2007, hämtad 2021-08-10,
<https://www.visegradgroup.eu/2007/communique-of-the-16th>.
- "Communiqué on the 14th Meeting of the Ministers of Culture and Cultural Heritage of the Visegrad Group Countries." 2005, hämtad 2021-08-10,
<https://www.visegradgroup.eu/2005/communique-on-14th>.
- Dangerfield, Martin. "V4: A new brand for Europe? Ten years of post-accession regional cooperation in Central Europe." *Poznan University of Economics Review* 14, nr 4 (2014): 71-90.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=100116416&site=eds-live&scope=site>.
- "Declaration of the Prime Ministers of the Visegrad Countries Visegrad, Hungary." 2006, hämtad 2021-08-10, <https://www.visegradgroup.eu/official-statements/documents/declaration-of-the>.
- Feldman, Martha S., Kaj Sköldberg, Ruth Nicole Brown och Debra Horner. "Making Sense of Stories: A Rhetorical Approach to Narrative Analysis." *Journal of Public Administration Research and Theory: J-PART* 14, nr 2 (04/01/ 2004): 147-70.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsjsr&AN=edsjsr.3525867&site=eds-live&scope=site>.
- Gerner, Kristian. *Centraleuropas historia*. 2., [rev.] utg. uppl: Natur och kultur, 2004.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.1555019&site=eds-live&scope=site>.
- Herman, Luc och Bart Vervaeck. *Handbook of Narrative Analysis*. University of Nebraska Press, 2019.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.6420084&site=eds-live&scope=site>.
- "History of the Visegrad Group." International Visegrad Fund, hämtad 2021-07-13,
<https://www.visegradgroup.eu/about/history>.
- Hooghe, Liesbet och Gary Marks. "A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus." *British Journal of Political Science* 39, nr 1 (2009): 1-23. <https://doi.org/10.1017/S0007123408000409>.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=37702166&site=eds-live&scope=site>.
- Jagodziński, Andrzej, Tomáš Vrba, Tom Nicholson, Judyta Fiedin och Paul Wilson. *The Visegrad Group: a Central European constellation: publication on the occasion of the*

- 15th anniversary of the Visegrad Group*. 2006.
<https://www.visegradgroup.eu/download.php?docID=81>.
- ”Joint Political Statement of the Visegrad Group on the Strengthening of the European Neighbourhood Policy.” 2007, hämtad 2021-08-10,
<https://www.visegradgroup.eu/official-statements/documents/joint-political>.
- ”Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group.” 2010,
<https://www.visegradgroup.eu/2010/joint-statement-of-the>.
- Karlsson, Klas-Göran och Ulf Zander, red. *Historien är nu : en introduktion till historiedidaktiken*. 2., uppdaterade och bearbetade uppl: Studentlitteratur, 2009.
- Krippendorff, Klaus. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Sage, 2004.
<https://books.google.se/books?id=q657o3M3C8cC>.
- Lieblich, Amia, Tamar Zilber och Rivka Tuval-Mashiach. *Narrative research. [Elektronisk resurs] reading, analysis and interpretation*. Applied social research methods series: v. 47. SAGE, 1998.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.5633003&site=eds-live&scope=site>.
- Nič, Milan. ”The Visegrád Group in the EU: 2016 as a turning-point?”. *European View* 15, nr 2 (2016): 281-90. <https://doi.org/10.1007/s12290-016-0422-6>.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=120396502&site=eds-live&scope=site>.
- ”Official Statements and Communiqués.” hämtad 2021-05-16,
<https://www.visegradgroup.eu/documents/official-statements>.
- Schmidt, Andrea. ”Friends forever? The Role of the Visegrad Group and European Integration.” *Politics in Central Europe* 12, nr 3 (12/01/ 2016): 113-40.
<https://doi.org/10.1515/pce-2016-0019>.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsdoj&AN=edsdoj.85c30744fb4642d9b0da015b36fa1724&site=eds-live&scope=site>.
- ”Selected events in 1998 and earlier.” International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16,
<https://www.visegradgroup.eu/calendar/1998-and-before>.
- ”Selected events in 1999.” International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16,
<https://www.visegradgroup.eu/calendar/1999>.
- ”Selected events in 2000.” International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16,
<https://www.visegradgroup.eu/calendar/2000>.
- ”Selected events in 2001.” International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16,
<https://www.visegradgroup.eu/calendar/2001>.
- ”Selected events in 2002.” International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16,
<https://www.visegradgroup.eu/calendar/2002>.
- ”Selected events in 2003.” International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16,
<https://www.visegradgroup.eu/calendar/2003>.
- ”Statement of the Prime Ministers of the Visegrad Countries on Ukraine.” 2014, hämtad 2021-08-10, <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2014/statement-of-the-prime>.
- Tulmets, Elsa. *East Central European foreign policy identity in perspective. [Elektronisk resurs] back to Europe and the EU's neighbourhood*. Palgrave Macmillan, 2014.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.5739269&site=eds-live&scope=site>.
- Végh, Zsuzsanna. ”„From Pro-European Alliance to Eurosceptic Protest Group? The case of the Visegrad Group.”” *European Policy Analysis, Swedish Institute for European Policy Studies*, nr 2018: 7.

- ”Viktor Orbán: “Fulfilling our mission”.” *Magyar Nemzet*, 2021.
<https://magyarnemzet.hu/english/2021/02/viktor-orban-fulfilling-our-mission>.
- ”Visegrad Declarations.” International Visegrad Fund, hämtad 2021-05-16,
<https://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations>.
- Wieclawski, Jacek. ”CONSIDERING THE SUB-REGIONAL COOPERATION IN EAST-CENTRAL EUROPE - SOME CONCLUSIONS ON INTEGRATING AND DISINTEGRATING TENDENCIES IN THE SUB-REGIONAL DIALOGUE.”
Review of European & Russian Affairs 10, nr 1 (2016): 1-24.
<https://doi.org/10.22215/rera.v10i1.251>.
<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=120388239&site=eds-live&scope=site>.